

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 8. listopada 2008.

Isus Krist kao život našeg života

Draga braćo i sestre, sve što smo u prethodnim susretima govorili o liku apostola Pavla odnosi se u biti na njegov odnos s uskrslim Isusom. Doista, na putu prema Damasku on nije susreo nikoga drugoga doli proslavljena Krista. No još je nešto važno znati da bi se shvatila osobnost svetoga Pavla: riječ je o odnosu što ga je imao s Isusom iz Nazareta, s takozvanim zemaljskim ili povijesnim Isusom.

U Drugoj poslanici Korinćanima nalazi se jedan zanimljiv tekst koji nas uvodi u to pitanje: "Stoga mi od sada nikoga ne poznajemo po tijelu; ako smo i poznavali po tijelu Krista, sada ga tako više ne poznajemo" (2Kor 5,16). Ovdje, kao što to često biva kod biblijskih tekstova, izuzetno je važan prijevod koji može već ponuditi prvo i temeljno tumačenje. Zapravo, prema grčkom izvorniku, izraz "po tijelu" ne opisuje ime ni osobu Kristovu, nego glagol "poznavati". To znači da se odnosi na način poznavanja sa strane čovjeka. Taj izraz ustvari znači: "na ljudski način", to jest "u našim ljudskim kategorijama"; nije riječ o "Kristu po tijelu", o čemu se govori u Rim 9,5, budući da u navedenom retku (2Kor 5,16) priloška oznaka "po tijelu" nije povezana s imenom Krist, nego s činom poznavanja. Pavao dakle neizravno priznaje da je u prošlosti prosuđivao lik Kristov prema ljudskim kategorijama, koristeći površan pristup.

To se pak događalo prije susreta na putu za Damask, kad ga je gledao kao bilo kojeg čovjeka, ako ne i kao varalicu, pa i "prokletog" Izraelca (kako piše u Gal 3,13) ili bar kao kamen spoticanja ili posrtanja (usp. 1Kor 1,24; Rim 9,33). Sada pak, nakon Damaska, više ga tako ne poznaje, to jest ne prosuđuje ga na isti način kao prije. No time Pavao ne kaže da je osobno poznavao povijesnoga Isusa! Vrlo vjerojatno nije bio u Galileji u godinama Isusova javnog djelovanja, a, premda se pretpostavlja da je mogao biti u Jeruzalemu u danima Pashe kad je Isus osuđen, ipak u svojim poslanicama ne odaje dojam da je slijedio njegovu osudu ili da je pratio njegov uzlazak na Kalvariju. U biti, Pavao je upoznao Isusa putem prve kršćanske zajednice, odnosno posredništvom Crkve. Crkva je dapače u tom smislu odigrala dvostruku ulogu: ulogu svjedočenja koje nije bilo tolerirano i prema kojem se Pavao pokazao nepopustljivim, i ulogu prenošenja "dobre vijesti", čiji je Pavao, već kao kršćanin, postao neumoran promicatelj. Tako se može razlikovati kod Pavla tri oblika govora o zemaljskom Isusu.

Na prvom je mjestu eksplicitan i izravan govor. To se odnosi na vezu između Isusa i praotaca Izraela (usp. Gal 3,16; Rim 9,5), na njegovo davidovsko podrijetlo (usp. Rim 1,3), na postojanje njegove "braće" ili rodbine (1Kor 9,5; Gal 1,19), na odvijanje Posljednje večere (usp. 1Kor 11,23), na njegovu smrt na križu (usp. Fil 2,8), ali i na skupinu Dvanaestorice koju je uspostavio (usp. 1Kor 15,5) te na naročitu ulogu Šimuna-Kefe, to jest Petra (usp. Gal 1,18; 2,11-14). Usto, barem u tri slučaja nalazimo navode Isusovih vlastitih riječi koje se nalaze i u evanđeoskoj predaji. To se odnosi na nerazrješivost ženidbe (usp. 1Kor 7,10 i Mk 10,11-12), na potrebu da onaj koji navješćuje Evanđelje bude uzdržavan jer je radnik dostojan svoje plaće (usp. 1Kor 9,14 i Lk 10,7), te na riječi izgovorene na Posljednjoj večeri (usp. 1Kor 11,24-25 i Lk 22,19-20).

Potom možemo u Pavlovim poslanicama naslutiti u nekim rečenicama aluzije na predaju posvjedočenu sinoptičkim evanđeljima, pa i kad nema eksplicitnog spominjanja Isusa ili Gospodina. Primjerice, riječi što ih čitamo u Prvoj poslanici Solunjanima, prema kojoj "Dan Gospodnji dolazi baš kao kradljivac u noći" (2Sol 5,2), ne bi se mogle objasniti samo podsjećanjem na starozavjetna proroštva, jer se usporedba s noćim lopovom nalazi samo u Mt 24,43 (i paralelno u Lk 12,39). Tako, kad čitamo da "lude svijeta izabra Bog da posrami mudre..." (1Kor 1,27-28), čuje se odjek Isusova nauka o jednostavnima i siromašnima (usp. Mt 5,3; 11,25; 19,30). I navođenje Isusove poslušnosti "do smrti", o čemu se čita u Fil 2,8, neizbježno podsjeća na potpunu raspoloživost zemaljskoga Isusa da izvrši volju svoga Oca (usp. Mk 3,35; Iv 4,34). Usto, u različitim preporukama što ih čitamo u Poslanici Rimaljanima, kao kad Pavao piše: "Ljubite jedni druge... Blagoslivljajte one koji vas progone... Živite u miru sa svima... Dobrim nadvladaj zlo...", odjekuju mnoge izreke zemaljskoga Isusa o bratskoj ljubavi čak i prema neprijateljima i o nenasilju, koje se mogu naći u Govoru na gori (usp. Mt 5-7).

Konačno, moguće je naći neka važna tematska suglasja između Pavlove misli i Isusova propovijedanja, pa i ondje gdje se apostol ne poziva izravno na Njega i gdje im se možda i način izražavanja međusobno razlikuje. Tipičan je primjer tema Kraljevstva Božjega. Ono je zasigurno u središtu propovijedanja povijesnoga Isusa (usp. Mt 3,2; Mk 1,15; Lk 4,43), dok se kod Pavla može naći izravno spominjanje Kraljevstva samo rijetko i samo u drugotnom planu, kod moralnih nagovora (usp. Rim 14,17; 1Kor 4,20; 6,9). Pa ipak, točno isti stav koji zahtijeva Isus za ulazak u Kraljevstvo Božje, traži se kod Pavla za opravdanje po vjeri; i jedan i drugi zahtijevaju stav velike poniznosti i raspoloživosti, oslobođene nadutosti, da bi se primila milost Božja. Na primjer, prisposoba o farizeju i cariniku (usp. Lk 18,9-14) daje pouku koja se nalazi ista kod Pavla kad on naglašava obvezu isključivanja svake oholosti pred Bogom. I Isusove rečenice o carinicima i bludnicama kao spremnijima od farizeja da prime Evanđelje (usp. Mt 21,31; Lk 7,36-50), kao i njegova odluka o dijeljenju stola s njima (usp. Mt 9,10-13; Lk 15,1-2) u punom su suglasju s Pavlovim naukom o milosrdnoj Božjoj ljubavi prema grešnicima (usp. Rim 5,8-10; Ef 2,3-5).

Drugi primjer suglasja nalazi se s obzirom na Isusov osobni identitet. Pavao, jasno, nikad o njemu na govori kao o Sinu čovječjemu i ne naziva ga Učiteljem ili Prorokom, kako je to slučaj u evanđeljima; činjenica je da je za Pavla Isus mnogo više od svega toga: on je Kyrios, "Gospodin" (usp. Fil 2,9-11). I točno je da aramejski zaziv upućen Bogu "Abba - Oče", što ga Isus rabi u svojoj molitvi (usp. Mt 14,36), Pavao stavlja samo na usta krštenika (usp. Rim 8,15; Gal 4,6). Ipak, apostol je svjestan da on proizlazi samo od "Duha Sina" (Gal 4,6) pa time izriče duboko poistovijećivanje s njime. Uostalom, on kuje definiciju Boga kao "Oca Gospodina našega Isusa Krista" (Rim 15,6; 2Kor 1,3; 11,31), upravo da bi izrekao sinovski odnos Isusa s Bogom, koji je jedinstven. S druge strane, samo Pavao govori o našem posinaštvu u odnosu na Boga riječima posvojenja (usp. Rim 8,15.23; Gal 4,5), razlikujući ga tako od sinovstva Isusova, jer on je Sin u punom smislu riječi (usp. Rim 1,3; itd.).

Mogla bi se spomenuti i spasenjska dimenzija Isusove smrti, što nalazimo u evanđeoskoj izreci po kojoj "Sin čovječji nije došao da mu služe, nego da služi i život svoj dade kao otkupninu za mnoge" (Mk 10,45; Mt 20,28). Jasno je da kod Pavla nalazimo soteriološki jezik kakav ne nalazimo kod Isusa, poput onoga o pomirilištu (usp. Rim 3,25). No, bez obzira na činjenicu da je takav način govora i kod Pavla rijedak, možemo primijetiti suglasje koje nadilazi običan rječnik. Isusove su riječi "dati svoj život", slične onima prema kojima on "nije došao poradi pravednika nego poradi grešnika" (Mk 2,17), nalaze svoj semantički homogen nastavak s Pavlovim naukom o Isusovoj smrti kao otkupu (usp. 1Kor 6,20), otkupljenju (usp. Rim 3,24), oslobođenju (usp. Gal 5,1) i pomirenju (usp. Rim 5,10; 2Kor 5,18-20).

Zaključno, sveti Pavao ne misli na Isusa, kako bi to činio povjesničar, kao na osobu iz prošlosti. O zemaljskom Isusu on ima na umu mnogo toga, ali to ne pripovijeda. Za njega je zapravo Isus Krist ponajprije život našeg života (usp. Gal 2,20; Fil 1,21), ovdje i sada (usp. 2Kor 6,2). Neka nam ta misao svima bude draga.

Papin pozdrav hrvatskim hodočasniciima na hrvatskom:

Pozdravljam sve hrvatske hodočasnike, a posebno vjernike iz Subotičke biskupije. Poput Svetoga Pavla koji je po osobnom susretu i posredovanju Crkve upoznao Gospodina, posvetivši mu potpuno svoj život, i vi živite intimno zajedništvo s Kristom i njegovom Crkvom. Hvaljen Isus i Marija!

